

WAGNERIANA CATALANA N° 23 ANY 2005

TEMA 5. WAGNERISME

**TÍTOL: UNA VISIÓ RETROSPECTIVA: TORRAS I BAGES ESCRIU SOBRE WAGNER**

AUTOR: *Jordi Mota*

*No deixa de ser una curiositat el text que reproduïm a continuació l'autor del qual va ser el Bisbe de Vic, Dr. **Josep Torras i Bages**. \* Destaca del seu comentari no sempre positiu, la crítica a l'obra teòrica *L'Art i la Revolució* i a certs drames, entre els quals no hi figura el seu punt de vista respecte a *Parsifal* l'obra mística de Wagner .*

***El Arte por la Revolución: Obra de Arte del porvenir, Opera y drama de Wagner.***- En aquesta obra, segons es pot despendre de la Carta-Pròleg, es proposa l'autor influir o infundir en l'esperit dels espectadors o oients el principi de que les afeccions humanes en aquest món relatiu i provisional no tenen verdadera consistència; que l'amor verdader radica en l'absolut, lo qual és molt cert.

Em sembla que el pensament de Wagner és eminentment hegel·lià, i el ***Tristany i Isolda*** (personatges de l'obra), en son fi transcendental, social com diu Wagner, és la contraposició de *La vida es sueño*. - Wagner i Calderón tenen el mateix intent, és a dir, compondre una fàbula poètica, per la qual resulti l'auditori convençut per ministeri de l'Art de lo insuficient que és per l'home aquesta vida, i li faci créixer l'aspiració a lo infinit i absolut. Però Wagner s'equivoca; mai arribarà per aquest camí a obtenir, com és son intent, resultats, efectes humans. Les seves obres, ell que tant desitjava per elles la universalitat, seran sols patrimoni d'esperits expressament cultivats; dista infinitament de l'art hel·lènic de què es mostrava tan enamorat; el seu serà sols wagnerià. L'Art és clar que ha de tenir una base metafísica; però la metafísica, per a fer-se popular, assequible a tothom, pren una nova forma, La metafísica en forma de fe, servint de base a l'Art, és la que dóna a aquest el caràcter d'universalitat. Les fàbules wagnerianes resulten una espècie d'esfinx, sols comprès dels iniciats; la fàbula calderoniana, com les hel·lèniques, són assequibles a tothom, claríssimes, serenes, verdaderament humanes, Les wagnerianes es barallen amb la realitat; l'auditori s'ha de fer el món i el Déu; les calderonianes recorren el vel, i mostren a l'home, al món i a Déu tals com són i ensenya la filosofia i la fe.

**Lohengrin.** - Sembla una fàbula simbòlica, però obscura. Un meravellós estram produeix el sentiment de l'infinit; però no quedem satisfets, ni es penetra en la poesia de la realitat. Parla en paràboles, i Jesucrist digué: *Tam non loquar vobis in parabolis, eructabo abscondita a constitutione mundi*. No és popular, ni s'identifica amb el poble; no es torna substància i patrimoni del poble; no l'enriqueix com el gran Art, com Miquel Àngel, com la dramàtica litúrgia (Wisseman) catòlica (funcions de Setmana Santa; Maitines de Nadal). Un antic monjo, que he conegut, deia que per a sentir cantar la Salve a la nit hi havia anat de genollons (antigament la Missa dels pastors a Poblet); com els drames grecs i l'Art grec a que al·ludeix el mateix Wagner.

Aquest representant de l'esperit germànic semioriental, o més bé asiàtic que europeu, especulatiu, vivint en la vaguetat de regions fantàstiques, disputant en les sutileses metafísiques, prescindeix del poble; vol que el teatre sia fosc, amb gran quietud, com un savi en son estudi. L'Art europeu, que ix de Grècia, i després és batejat, és duríssim, animat, suposa sempre al poble, i és més Art en quant més amb ell s'identifica. A Grècia, en la dramàtica litúrgica, fins en el teatre castellà es dirigeixen directament al poble, es parla amb els espectadors. Si l'Art és l'amor, l'aglutinació de la cosa amada, l'ús de la llengua materna té importància, perquè és el conducte més breu, més feliç per a la comunicació entre dues ànimes.

El pressentiment d'un Art musical de transcendència ocupà llargament la imaginació de Wagner, i fou objecte de fondes reflexions i estudis. L'òpera, fins aleshores era un Art fragmentari.

**Tannhauser.** - Com sovint li passa, s'allunya de la veritat; falta a la realitat i veritat, quan posa al Papa, no volent perdonar el pecat de l'amor carnal; i fins interpretant-ho en el sentit de considerar moralment impossible que l'home, a qui ha perdut aquesta passió, pugui recobrar la gràcia, sempre almenys resulta que la barreja de gentilisme i cristianisme porta a una espècie de Mitologia, és a dir, supleix la forma històrica de la Religió amb la forma mitològica, lo qual, fins prescindint de la seva il·licitud per al cristià, és un atentat contra l'Art; puix el mite és una pura convenció d'un valor estètic discutible, que mai penetra en l'ànima del contemplador, no posseint més que valor decoratiu, però no essencial. És una figura retòrica. Pels pobles d'Occident, més vius i pràctics, més realistes, la Mitologia no té més en l'Art que aplicació decorativa. Nosaltres no solem fer distincions ni hipòtesis; entre la regió de les idees i la regió de la vida externa, entre els principis especulatius i la pràctica social no hi ha separació; l'home del pensament i l'home de l'obra és el mateix; en l'ordre polític, per l'alemany, del llibre a la

barricada hi ha distància; entre nosaltres no. Els llatins, potser serem més lleugers, però no tan boigs... *La Joventut*, revista de Munic, en sos dibuixos està pròxima a la bogeria. Nosaltres toquem més de peus a terra, som més realistes. Quants exemples i ben característics podríem citar-ne, sense moure'ns d'Espanya! Pau de Céspedes, Cervantes, i sobretot pertanyents al ram eclesiàstic, Sant Ignasi de Loyola, mossèn Claret, Santa Teresa de Jesús, Santa Gertrudis, etc. "Cercava, diu Wagner, una base real on assentar mon ideal artístic."

***El anillo del nibelungo. - El oro del Rhin: Preludio. La Walkyria: primera parte. - Sigfredo: segunda parte. El crepúsculo de los dioses: tercera parte.***

Aquesta mitologia la trobo pesada. Potser que a Alemanya no ho és, per ésser encara de coneixement popular, que me'n dubto. Si l'objecte de l'artista és formar una fàbula artística de la qual es desprenguin emocions humanes i divines, l'espectacle de la força de les passions, l'explicació interna dels coneixements humans, el procés de la vida humana, em sembla que millor hauria sigut una fabula més real; tractar directament als homes i a Déu. Déu, els Angels i els homes constitueixen la universalitat dels sers racionals que podem conèixer, els únics que ens interessin; ja que els mites *per se* no interessin, perquè sabem que no són reals.

Amem el misteri, ens interessa la figura, és a dir, que lo visible sia manifestació i faç de lo invisible; però aquesta figura, aquesta forma la volem real, perquè aquí en l'ordre natural cap lo que en l'ordre sobrenatural trobem en les divines Escripures i fins en els fets històrics de l'Antic Testament, que, essent ells més que reals i verdaders, són al mateix temps figura, símbol, manifestació, enigma i profecia d'una altra cosa més alta i esdevenidora. Així em sembla que ha de fer-se en l'Art. Aleshores les dues significacions mutuament s'ajuden, i l'interés és major; la realitat i la idealitat es compenetren; lo singular i lo general s'identifiquen, i, mediant lo real i singular, l'ànima té la visió de lo ideal i de lo absolut.